

i Spitta

o periòdiko griko derentinò

ALONARI 2009

Direttore : Nunzio Pacella

Nùmero 8

O GRICO CE O NEOGRECO

Doppu pu embiche e leggi pu emponni tes “minoranze linguistiche” na gràfsune ola ta hartia stin glossa grica, e enòsi* tos horio tis Grecia onomàtise en-nèa ntèrpretu na pàrun olus us attu tos horio ce tis enòsi apà sta hartia.

En itela na vresò sta ndimatà-to.

E’ na po’ ti o hartì pu càmane ja tutto concorso iane grammeno m’in glossa italiàna. Pistèo puru ti tìspo sto cosmo isoze grafsi tutto gramma sta grica.

M’èhun rodimmèna poddhè forè plèa iane ta lòja pu dulèane na sosi cami città harti, ma e’ tus isosa afidisi jatì tossa lòja pu ndiàzzutte cai meri o grico e’ ta ehi pleo, jatì, commène e rize pleo fse hije hronus ampì m’in glossa greca ce gualomeni e pateri fse “rito greco” tessaracòsciu hronus ampì, e’ ehi plèo ena glossàrio ma ola ta lòja cinùria pu ndiàzzutte na milisume ce na gràfsune fse ticanene. O grico a’ ta decatèria horià* ce cino a’ tin Calabria antama estazun n’ahune esse hijiàte fse loja pu sòzune felasi ja cio pu sozi ndiasti ja ena cosmo contadino, ma degghe es ena cinùrio cosmo pu pedia ce anifsia eghèttisa messeri, avvocài, impiegai, ecc..

Tuo e’ hrizi manehò j’o grico ma ja olu us dialettu p’òrcutte a’ to taliano.

M’òrchete stennù cio pu ègrafse o Manzoni, dio sèculu ampì, apà stu “Promèssi Sposi”, milònta a’ to furno catalimmèno a’ tus milanesu fsofimmènu fse pina “Al prestin de scanse” pu ene o noma latino tu furnu.

Alie mere ampì o patruna a’ ti putèa pù dulèome, tèlonta na cremasi ambrò sti porta o simatì m’o lòo grico pu simeni “panetteria”, evotisti fse mena, ma ènghize na ddunettò ti emi èhome

manehò o lòo “furno” ca teli na pì o topo pu ghènete o fsoni ce en ehi o noma pu difi o topo ‘pu puliete. Enghise n’u pò na grafsi “artopolio” pu simeni “ topo pu puliete fsoni”. Jalìssia puru e greci èhune o lòo “furno”, sacundu o “forno” italiano, ma fsehònnonta mesa sta lòja tu palèu grecu guàlane, ja ta simàddia os putecò o cinùrio lòo “artopolio”, pu èrchete sto pì “topo pu puliete o fsoni”.

Iu en ehi mancu ta lòja “augurare” ce “auguri” ce ta lòja greca e’ ta noume stin Grecia Salentina. Isoza pì tossa addha lòja pu difune pu e dialetti ehànnutte jatì e’ sòzune culusisi, ma ta di-

ca-to alia loja, olo cio pu ndiàzete simberi.

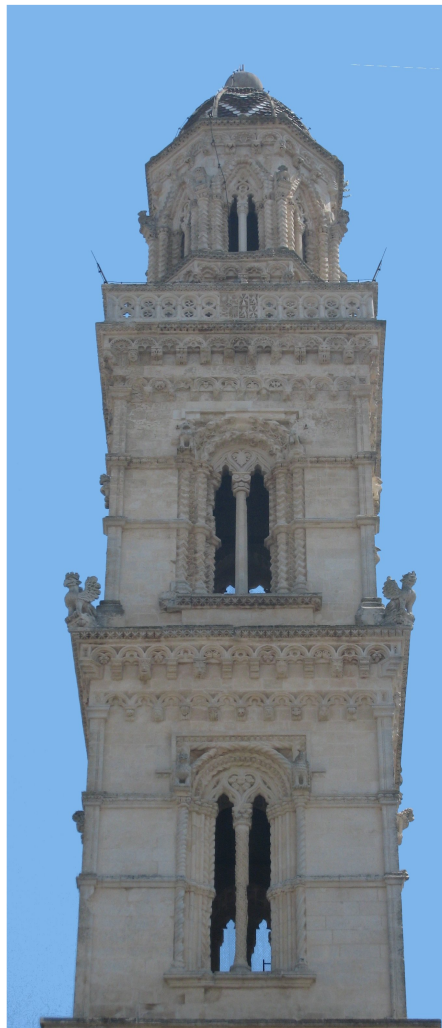
O neogreco ehi acatoaddomìnta hijiàte lòja, ena terzo tunò èrchete a’ to paleo greco. Poddhà ta vriscome stin glossa italiana ce es poddhè glosse europee ce embènnune poddhè forè sto pì tis època dichì-mma. Ce ettossu embènnune puru ta lòja grica.

Ce puru cini pu mattènnune o gri-co sta pedia e’ sozu na min annorìsune o greco palèo ce o neogreco an de’ tèlune na ndèsune mesa màla problèmata ortografica.

E morfologìa ce e sintassi ene ja to 90% isa isa sto neogreco ce puru cine a’ to dialètto milimmèno stin grecia emiàzzutte jatì ene e traduzziuna a’ ton grico.

Cispu annorizi o grico ce o dialetto ce teli na masi o neogreco evrischete sacundu cino pu pèzonta es hartia nzignà ma tèsseru puntu ambrò a’ tus addhu.

Posso, lafrà lafrà, ime pimèna ta vriscome meletonta poddhà hartia ce cànnonta olu us raffrontu m’in morfologia, m’in grammàtica ce m’o lèssico. Ja tuo poddhì sordài, m’olo ca iane anarfabeti, pu càmane in guerra stin Grecia, diavèmmèno alio cerò, doppu

Kulusà stin pagina 2

'S tutto nnùmero

O griko ce o neogreco.....	1
I macedonia cè o combo a' to noma.....	3
Ta rotinà kalocernà.....	4
Neraide... Nareide... Nimfe.....	5
Xrondo alemmeno.....	6
O "Peter Pan tu pop" mas àfike...6	
M'urte na cùso...loja grica.....	7
Asto to Minecuna.....	8

Ine kaloceri :

ena nnùmero pleo lafrò

Traduzioni in italiano :
ispitta.blogspot.com

i Spitta

O periódiko griko derentinó attin As-
sociaziuna *Grika Milùme!*

Το Ελληνικό υδρευτικό περιοδικό του
συλλόγου *Γκρίκα Μιλούμε!*

Reg. Tribunale di Lecce, 16/07/2007, n. 972

Direttore responsabile :

Nunzio Pacella

Redaziuna:

Giorgio Asderis, Francesco Chiga,
Salvatore Crisostomo, Giuseppe De Pa-
scalis, Theonia Diakidis, Paolo Di Mitri,
Giovanni Fazzi, Giorgio Leonardo Filieri,
Leonardo Antonio Giannuzzi, Antonio
Greco, Carmine Greco, Carlo Guarini,
Yanna Patakidou, Francesco Penza, Gio-
vanna Pulimeno, Basilio Ruvali, Luigi
Tommasi, Doriana Turi, Anna Zollino

Gratzetèmma 'ttù:

Redazione "i Spitta"
Via Principe Umberto, 22
73025 Martano (LE)
Fax: + 39 178 273 50 76
spitta@grikamilume.com

Stampa: Cartografica Rosato-Lecce

dio mìnù, enòusane ce milùsane o neo-
grèco càddhio ce pleo poddhì a'tus di-
cu-tto ufficiaù pu ihan canta scole
afsilè.

Stin Europa a' tes poddhè glosse, ti,
ma tossi fatia, ssadia ssadia, ste ce èrchetè
ambro ce emponni ta pedàcia-ma ce ta
anissia-ma na màsune camposse glosse,
emi grecòfoni imesta, mes tus italiànu, ci-
ni pu sozun masi pleo presta o neogreco.

Probbio ja tutta pràmata e fili tu gri-
cu eghiurèfsane u governu tis Grècia
n'arisi ettù campòssu professuru. Ma
poddhì e' noùne ancora posso, ja 'mà
grichi, salentini ce pugliesi, endiàzete na
fserome o neogreco. Poddhì grecòfoni
ce addhi pu télune na màsune o grico,
e' noùne ti o grico, manehò-ttu, mas
clinni ce e' nòune ti e mane apù simberi
en ennorizune, sacundu es male-tto,
manehò o grico. E cinùrie professo-
resse, pu càmane, ja allù mìnù, o corso
fse grico, puru ca to noùne e to milune
quasi mai ce poddhè forè en ennorizu
mancu i grammàtica.

Stes scole tis Valle d'Aosta emat-
tènnune o franceso, ma sto spiti mi-
lune o dialetto, to stesso cànnune stin
Venezia Giulia m'ò sloveno ce sto Al-
to Adige milune tedesco sto spiti ce
mattènnune italiano sti scola.

Ja tuo, trianta hronus ampì, motti
nznignàsamo na polemìsune n'artune
annorimmene es "minoranze lin-
guistiche" a' tin Italia, e fili tu gricu
epistèane ndiasticò n'arti mattemeno o
grico stes scole materne ce stus dio
protinù hronus a' tes scole elementari
m'ì didatticchi ja cittin etata; na nznignà-
sune na màsune o neogreco stus tris
ùrtimu hronus a' tes scole elementari
ce ste scole medie ce stes scole afsilè
na màsune o neogreco ma ole tes rè-
gule a' tin grammàtica. ●

Salvatore Sicuro

Ta 6'000 loghia pu mas istásane a' to grico tu séculu XVII, fènete ca icaní-
sane na noísune cio pu o Salvatore Sicuro itele na mas pi. I «glosse
standard» cunda o neogrico cè o italiano, telísane mali fatía na jettùne cio pu
símmeri ine. Ixe ghenò pu kítezze, tes égrazze, pu polémise cè pu épezze me
cittes glosse, cè tes prússiane azze neologismú cè azze néa linfa, ius na só-
sune zisi cè cangézzin oli mía me ton cósmo. Imí juréume na cámome citti
fatía ja to grico me ti Spitta. A' tin addhi, ixe panta ghenò pu ibbie "m' in
glossa mes ta dontia", c' imíli neogrica cè italiana. Sozi ene n' àne tuo to plo'
mea próblima p' òxi o grico símmeri. Ine poddhí cini pu e' télune pléo na to
milísune.

O prof. Sicuro exi dikio motte lei ca ta pedía sti scola enghizi na matté-
sune ta ellinica (to neogrico). Ma ene o grico derentinò cè nde ta ellinica to
demma pu éxi o Salento me tin Ellada. A' xásete o grico-ma, sto Salento xán-
nete i ellinofonía. Ja tuo e' na válume scupó na cratísune anío to grico - a' ta
ellinica e' na mas dulézzune ja cané prama. ●

I redaziuna ti Spitta

La cultura per l'olio dal 1742

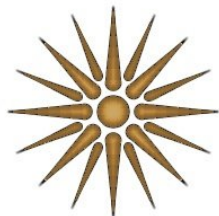
Le Saittole
dal 1742

www.lesaittole.com - info@lesaittole.com

I MACEDONIA CÈ O COMBO A' TO NOMA

X e χ per la C aspirata, K per C dura prima di e ed i. Tutto il resto secondo la fonologia italiana.

I Macedonia (Μακεδονία, Makedonía) éne o término istoricó-geográfico azz' ena topo sta Balcánia pu símmeri ene sɣorimméno mes' ti Bulgária, ti Grecia cè tin Ex Repubblica Jugoslava di Macedonia (acronimo FYROM). To noma Macedonia, ja poddhús fattu, e' poddhí demeno sti storia tis Grecia, ma eɣi gheno azz' ola ta tria paísia pu reclaméi citto noma. Ene a' to ɣrono 1991 pu ja to noma Macedonia culusá 'na conflitto mes' tus guvernu tis Grecia cè tu FYROM. I storiografía tis Ellada (tis Grecia) léi ca i paléi Macédoni ísone griki (ellenici), cè ja tuo o governo ellinicó cratenni ca to noma Macedonia e' n' àne grico. Anu ti Macedonia Grica vrískete to FYROM me

O Ijo ti Vergina

ti capitali Scópia, i mira tis Macedonia pu símmeri ene slava. I 'Ocria, città pu vrískete sti Macedonia slava, mes tus século X cè XI ísone o centro cè i capitali tis Bulgária, cè o topo azze residenza tos Zar bulgaro. I Ellada lei ca Macedonia eɣi mone mía, cè e' téli to FYROM na fonastí Macedonia cè léi ca enghizi na vřlki 'nan addho noma cunda «Repubblica di Skopje» oj «Dardania». Sti Grecia to FYROM to fonazun «ta Scópia» cè tus slavomacedonu tus fonázune «scopiani». I Grecia en anannorizi* 'na paísi zzeno me to noma «Macedonia», jái foríete ca tuo rivendikéi ɣómata ellinicá.

I mira grica tis Macedonia ene sɣorimmeni is tria cómmata, sti Dytikí, Kentrikí cè tin Anatolikí Makedonía (Macedonia occidentale, centrale e orien-

tale). Tui ene i storikí mira tis paléa Macedonia me tes cittate Vergina cè Pella, pu ísone ole cè dio capitali acáu tu Filippu II (Φίλιππος Β') Ria tos Macédono cè tu Alessandru o Mea (Ἀλέξανδρος ὁ Μέγας), tu pedíu-tu. Sti Vergina to 1978 vřicane ton Ijo ti Vergina, pu ene 'nan asteri me 16 pizzu ca simbolizi ton ijo, cè pu símmeri ene to simadi a' ti Macedonia grica. Sto ceró prita a' ton Alessandru, i Macédoni milúane to paléo macédone, pu íone 'nan glossa indoeuropea ca en annorízume calá. A' to macédone imínane mone olíes epigrafíe vřimméne c'es' to saburkio tos Ríu sti Vergina, cè capossa lóghia gramména anu is paléa ɣartía. Tossi studiosi, plo' poddhí zzeni, lene ca o macédone ísone 'nan glossa pu émiaze poddhí me to grico paléo, ma ca en ísone 'nan glossa grica. Addhi stori-

rici griki ma puru zzeni lene, ca tusi glossa ísone próbbia 'nan dialetto tu gricu paléo. Penséo ca símmeri e' disculo na vřicume tin alísia. Izzérume però ca poddhí Griki paléi, o Demostene jai esempio, craténne tus Macedonu bárbaru cè o ló bárbaru tóa ítele na pi «ɣristianó pu milí mian addhin glossa a' tin grica». Sozi ene ca ja túo i Macédoni sara to ɣrono 479 a.C. e' sózane piaki mira stus Sciócu Panellénicu, stes Olimpiadi. Izzérume puru ca i Macedonia en ísone organiméni is póleis (stati-città) cunda i Ellada. 'Ercato guvernái azze mia monarkía poddhí dinatí pu, a' to ɣrono 357 a. C. me to Ría Filippu II, ancígnase na sionósi acáu to governo-ti olí tin Ellada, ti Tracia, tin 'Epiro cè addha meri a' ta Balcánia.

Motte ghietti Ria o Alessandro (336 a.C.), to pronó prama p' ôcame ísone n' anci-

gnezzi ti guerra me ti Persia, c' ipe ca t' ôcame jái 150 ɣronu prita i Persiani íɣane piáconta tin Atene. 'Esire tin guerra - cè ius ighietti Ria azz' ena méa regno pu ibbie a' ti Grecia sara tin India. I' cittin época jennisi i koiní glossa (κοινή γλώσσα, lingua comune), glossa pu símmeri fonázume grico paléo oj grico clássico. I Macédoni, cunda puru o gheno a' ti paléa Ellada pu toa imili to Dóricco, to Iónico ecc., ipítane ɣatóna ti glossato c' ancignézzane na usézzune ti koiní, to grico paléo ca ísone 'na smimma* azz' ole tes varianti grike. An i Macédoni en ísone azze riza ellénica già a' to principio, sózume pi ca ighiétisan griki sti período tu Ellinismú (Ellenismo, a' to 336 a. C.).

I mira plo' mali azze cino pu símmeri ene to FYROM, t' anu meréa tu paísiu ici pu vríscotte ta Scópia, i capitali, stin antikità en ísone mira ti Macedonia stórica, ma mbece azze 'na stato pu i stórici fonázun «Peonia». I slavi, i paléi cinó pu dócane zoí sti Bulgária, ti Serbia cè ta meri pu fonázume Macedonia slava, mbícane sta Balcánia poddhí dopu, st' ancignézzi tu século VII. Ja tuo penséo ca ormai e' sózume pléo azzexoris ti Macedonia a' ti storia tis Ellada. Cè to noma cè i símboli macédoni, o Ijo ti Vergina, o Ria Filippu II cè o Alessandros o Mea ine ellénici cè nde slavi, cè to FYROM éngize na cangezzi noma cè ius na guali to término Macedonia. ●

Carlo Guarini

TA ROTINÀ KALOCERNÀ

ch = aspirata χ [ç]/[x], z = zeta sonora [dz], ts = zeta aspra/sor-
da [ts], k = c dura [k], c = c dolce [tʃ], ddh = cacuminale [d]
(tra parentesi : API); la consonante che segue segno di eli-
sione (°) va pronunciata raddoppiata (assimilazione totale)

Quai toso kume sti televisiùna ka na stasùme kali io' kajo na
vòlome skupò cinù pu trome, ce en ine tsèmata ja makàta.

Ena atta pràmata ta pleo kummèna ene ka pa' frutto ro-
tinò mas canni afèja. Tuo jati ta kalocernà rotinà chorùne*
quài molèkule pu kùne *karotenòidi*, *polifenòli*, *flavonòidi* ce ad-
dha. Poddhì studiùsi pistèune ti tue mas afelùne jati filàs-
sune* to sòma-ma atton danno fermèno atto *stress*
ossidativo*, p'òne ampì 's poddhès adinamie sekundu e *ate-*
roskèlèrosi*, o kànkaro, o diabète ce puru to stesso jeràsi*. En-
na pume ka tuon efàni sto labboratòrio, 'nkora kàmane alie
prove apà 's tus christianù.

To kalocèri gomònni tse rotinò ta choràffia ce t'alia da-
si pu minane etturtèa, pame na dume poka cippu sòzome
fai na stasùme kali.

Soggèste amès ta rotinà kalocernà ta pleon annorimmèna
ine ta ceràssia, e fràule ce cina pu vriskutte sta dasi sekundu ta
ròmbula. Amès ecina e fràula ene cini p'òne pleo' plùssia tse
molèkule pu sòzune filàtsin atto kànkaro ce kratènnune anittè
tes *artèrie** epù rei to jèma. Amartia ene ka simmeri cine pu
pulutte ine puru gomàe tse velènu pu vaddhune n'es kàmune

n'atsinune. Kajo na fame cine
p'òrkutte atti kallaria "biològi-
ka" oppure n'es fitèsome
manechi-mma.

Orrio kulùri vastùne puru i
pumbidòri ce ta pipògna, puru ta
pipògna saracinika. Tua ine plùssia tse *likopène*, addhi mia
molèkula pu filàssi atto *stress ossidativo** ce pu diaènni kalà at-
ta dàntera sto jèma-ma, pleo kajo an èrketè vrammèno o
frutto (sekundu jènete mi' salsa tse pumbidòru). Eguike
ena stùdio p'òditse pose to *likopène* sòzi filàtsi atto kànkaro
i' pròstata.

Afèja sòzi erti puru atta pipirùssia, ecina pu cèune
chorùne ti *kapsaicima*, pu lèune sozi visisi na kàtsi to' lipo tu
somàtu. Fènete puru ka sozi visisi na jani quai pono sekun-
du cino atto kakò t'a' Ntoniu.

Ce dopu to kalocèri? Quai kulùri meni puru to scimò-
na: t'aràngia, ta mila afelùne poddhì, depoi enna kratè-
some stennù ka puru ta làchana chlorà ce makà kulurita
ine kalà: tsèrome ka ta mugnula filàssune atto kànkaro.

Depoi min allimonisete ka e' kanì na fame rotinò, ispu fu-
mèi chànni oles e' chare pu tu sozun erti atta kalocernà! ●

Francesco Penza

nocera®
IMPIANTI DI RISTORAZIONE PROFESSIONALE

DETERS SHOP
Via Castrignano, 86
MARTANO (LE)

FARMACIA
Aretano Dott.ssa Patrizia
Via Soleto, 34 - MARTANO (LE)
Tel. e fax 0836 575092
e-mail farmaciaaretano@virgilio.it

PALANO S.r.l.
Forniture speciali - cartongesso Knauf
Ferramenta - Colori - Forniture Industriali

Via Marconi, 44-Martano (Le) Tel./fax 0836.571640
Via Omero, 8-Torre dell'Orso - Tel. 0832.841817

Agenzia Multiservizi
"Margoleo"
Via Marconi, 42 - Via Margoleo, 41
73025 MARTANO (LE)
Tel. - Fax : 0836 - 571128
Cell. : 333.3036146
www.margoleoservice.com
e-mail: info@margoleoservice.com
e-mail: margoleoservice@libero.it

AGRICOLA **NUOVA** Soc. Coop.
GENERAZIONE
dall'Agricoltura per l'Agricoltura

L'Olio
Extravergine d'Oliva ed
i Prodotti Tipici del Salento
sulla vostra tavola

Via Prov.le Borgagne, Km 1 - MARTANO (LE) • Tel. 0836 575223 • Fax 0836 574614
www.olioaljai.it - info@olioaljai.it

ch = aspirata χ [ç]/[x], z = zeta sonora [dz], tz = zeta aspra/sorda [ts], k = c dura [k], c = c dolce [ç], ddh = cacuminale [d]

Es quài topu, sti' Grècia ce stin Italia, èchi 'nkòra kristianù pu pistèune ti 'ci 'ttòtzu zùne nìmfè sekùndu cine pu gràfi e mitologìa ce to jeno ekùnte sti' palèa Grècia ce palèa Ròmi.. Itte nìmfè pu piànnane to noma, sto' paleo cerò, atto topo pu zùsane: Avloniàdes a ta koràffia, Driàdes ja ta dàsi ce àrgulu, Naiàdes j'ò nerò attus fiùmu, torrèntu ce attes funtanèddhe, Oriades ja ta gonìa*, Neràides j'i' tàlasa... sìmmeri sti' Grècia kune òle "Neràides".

E Neràides ene manechò jinèke, e plèon òrrie u kòsmu, pu zune 'ttòtzu ce lèrga 'ttu kristianù, ci p'òchi nerà, mesa sta dàsi ce sto fundo attes grutte.

Ene Nìmfè atta nerà ce attes kampàgne pu siutte san to glicèo ce lafrò ànemo u kaloceriu, p'agapùne to chorètzi ce ta tràudia c' ene panta cherùmene...

Motti mbènni ijo, pròppi na fàsi o tzemèroma ce na kantàlisi o kàddho, e Neràides katènnune ecisimà sta nerà ce plènune t'òrria sòmatàto, pu fènutte toso lamparà j'ò lùstro tu fèngu, pu quài su sbìnnu t'amàddia. To màgiko vèlto pu kratènnune mbrò sto mùsotto ce tos dii dìnami* e' sozi toristi motti 'pantinnune* kristianù. Ma toriete mot-ti to plònnune pànu sto tìmo na stannòsi, ce atto velon agrò guènni mian òrria mirodia toso ka gomònni tin ajèra.. Echi quài àntrepu pu fidèutte na fiune to velo anis Neràida ce depòì n'i' stefànòsune*. E Neràida sentza o vè-

NERAIDE...

NAREIDE...

NIMFE

lotti chànni oli tin dìnami* ma stèi meni òrria panta ce kalopiànni* on àndratti. Ius e àntrepi pu pane jurèonta na vrikune Neràides ce steune kanonònta krifà, kunteune posson òrrie ene junnè e Neràide o ndimène ma tus àspru ce lettù fustiànu ce m'us fiùru sti' cìofàlito.

Però e jinèke sta choria foriutte tes Neràides jatì pistèune ti klèttune ta pedàcia ce sòzu kami dāno puru 's ecine.

Iu, motti tzikkònni* na vradiàsi, finnune to polèmima 'ttòtzu ce jurizune 'mpì sta spiddiato.

E Neràida 'en e' ka e' peseni mai ma èchi makrèa' zoì. Sto pèttotti èchi mià' kardia pu siete, sekùndu i dikkimma. Noà tze agàpi ce 'in jurèi sto tzezeròsi u kaloceriu tòa pu t'astèria asimègna tramàssune proppi na svistune pànu stin anghèra skotini.

E Neràida o 'ffruntèi vriski tin agàpi 'pù kanèn òrrión àndra p'òchase in stràtatu, diaènnonta simà 's ecini ce tin apantinni*. Àntrepu stèi tamàzonta* tin òrria ce cini tu trèchi kùkkia ce tu kànni i magarià. U klètti ti fonì ce 'o' kratènni m'in dìnami u vèluti, iu mbènni stin agàpi vastònta panta ti' tèrmasi, tze agàpi ja cino. Ison àndra, p'òne cherùmeno ce magào, mèni ma cini rispu mian emèra tzunnà ce t'òrchete sta nnù e famijiatu ce pài fèonta na jurisi èssutu. Ma cini pu 'e to sòzi kulusisi on chànni ja pànta...

J'i' Neràida e' prikò ce àskaro na chàsi ton annamuràot-ti . M'i' kardia klammèni, pài passo vrài kantàlònta tràudia agàpi, jurèonta na vriki citton àntrepu, ma t'ammàddia ta òrria, pu is èkletze ti' kardia.... Tùà ce àddha pistèune quài kristiani... ●

Theonia Diakidis

MASSERIA
CAPASA®

www.capasa.martano.it - capasa@martano.it

FORMAGGI ●
LATTICINI ●
PRODOTTI TIPICI ●
PRODUZIONE PROPRIA ●

Contrada Capasa - Martano - tel. 331.8312336

XRONDO ALEMMENO

O cunto tu corasiu ce tu paddhicari

I xe cicau es to Vrani mia famija pu istiche sti massaria pu ti leane "E Aji". Tusi famija èrcato apù Martana ce ixe poddhù xronu pu istiche ecì sti massaria. Es citto cerò poddhè famije estèane (ibbiane) sti massaria n'afidisune us massaru. Ecànnane ecì olo to calocèri: essianònnane olo to campo ce cànnane òle tes pruvviste. Motti empizze (èmbenne) ottòbri enònnatto sto xorio-tto.

Ena tunù vecitàri* ixe ena pedì pu iane spirì payèò fse ciofàli pu ixe nnamurettònta attin xiatèra tu massari. Ce mi scusa n'afidisi i massara ibbie panta essu-ti. E mana-ttu ixe ddunettònta fse tutto pràma. Mìa forà tui ixe cànta fsumì ce na cratesi calì i massara efònase o pedi-ttu ce t'ùpe: pare utto fsumì stim massara ce motti embenni essu-ti pè "calimera". O ciuri-ttu, pu istiche ecisimà, icuse ce tèlonta na piachi mira es tutto prama t'ùpe: ce pe "o fsumì su to mbièi o ciuri-mmu".

O paddhicari epirte sti massaria ce vriche i massara na fani

st'argalio, embiche ce is ipe: calimera, ipe e manammu, o pezzi tu fsumiù to embièi o ciuri-mmu.

I xiatèra tis massara to canònisse st'ammàddia ce ipe: "t'è" xronò lemmèno"! O paddhicari, cùonta iù, respundefse: e ciuccia en isoze pleo ce irte xronò lemmèno.

"t'ise macrèò, t'ise macrèò", t'ùpe o coràsi, ce tuo: "ca pròbbio attempornà èvala us carzu tu ciurù-mmu".

Tui ene mia fse tosse pu fsèrome, sacundu cini attes tris òrrie xiatere, mia pleon òrria attes àddhe, ma tuo ene an addho cunto. ●

Xeretimmata apu

Leonardo Antonio Giannuzzi apù Martana

XERÈTIMA STO 'PETER PAN TU POP' PU MAS ÁFIKE

Tin imera 25 Teru 2009 sto spitali Ronald Reagan UCLA Medical Center is Los Angeles (Usa) apésane o cantùri azze travúdia cè ballerino americanó Michael Jackson. Ton vrìcane essu-tu ti misciamera me 'nan arresto cardíaco, tu càmene ti rianimaziùna ja mian ori cè to pírane sto pronto soccorso, ma e' sósane camì pleo típoti na ghiurisi is zoí. O Michael ixe càmonta 50 xronu ton 'Agusto 2008.

Michael Jackson (1958-2009)

sus discu p' ùxe càmonta manexò, ixe 'na malo successo me ton album «Thriller», pu sara símmeri me 109xjiùna copie émine t' album plo' pulimèno azz' oli ti stòria tis música pop.

A' tus xronu '90 anci gnásane na tu pane xiru ta pràmata. Tu càmene dio processu ja pedofília (to 2005 irte prosciolto), écame plastike sti mitti pu ipíttane fiakke, fènete ca ighietti dipendente a' ta fàrmaca, ca aspristi to derma, ma ixe mian adinamía pu t' ôcame n' asprisi, armasti c' azzexoristi dio foré.

O Michael e' na mini sti cardía-ma ja cino pu isone. Ballerino pu me tus

zzumpu-tu mas áfinne m'o lemó anittó, cantùri p' ùxe ti xari tu Teú sti foní, atexuddhi pu ébike lattée sto colo a' to ciuri. 'Isone 'nas ántropo pu ítele na mini pedí ja oli ti zoí c' iclasti ja 'utto cós-mo, cunda o eróe-tu pu annomátize panta stes interviste, o Peter Pan.

Thanks for all Michael, and may you rest in peace! ●

Carlo Guarini

Me to Michael Jackson o cósomos éxase 'na méa méa talento pu azze minció ancígnase na travudisi, a' ti década tos '60 me t' aderfía-tu sto gruppo The Jackson Five. To 1982, dopu capos-

M'URTE NA CÙSO ... LÒJA GRICA

Epresentèome*. Ime mia studentèsa icosi-tèssaro xronò.

Mian èmera mu dòcane mia còpia tunù giornàli ce ti melètisa ma tosson interèsse. Mu piàcèfse poddhì jacàì mill fse ticanè, ma mu piàcèfse plèo poddhì ancòra tin adèa na milisi, ma condù cuntutu, attin zoi fse mia forà, attes tradiziùne, atto xoriò-mma ce atta mèri-ma. Depòì o grico en e' pu enna canonisti san mia glòssa pu èrchetè milimmèni manexà, ma puru sa tradiziùna poddhì palèa.

To protinòmmu pàntima* me to grico eghèti sto protinò xronò tis zoi-mmu. Ta dicà-ma protinà lòja isane nànnà ce nànni. Aputtù eghennisi (ncignà) to dicò-mmu pratisi artèa 's mia tálassa amètriti (gomàì) fse lòja pu m'èxu camomèna na annoriso tuttìn glòssa. Ensignase ticanè pèzonta: imone mia xiaterèddha poddhì loquace ce agàpone na po' òlo cio pu mu lèane.

Isane pròbbio e pàppi-mu pu mu càmane na ghennisi tin agàpi ja tuttìn glossa pu m'òpire, depòì, na diplomettò es "greco moderno".

Alio cerò ampì ècama mia passeggiàta mes stes stràe pù Martana pu, mòtti imon xiaterèddha, poddhè forè m'òperne, xera sti xera, o pàppo-mmu, pu ennòrize òlus tus vècchiu pu milùsane gricà. Tèlisa na camo utto prama na cuso (noiso) ce na fsèro an, diavemmèna tussus xronu, ixe ancora stin aghièra tu xoriu canena lòo fse grico mpomèno atton ànemo. E speranza (fida) iane alii, jati poddhì vecchiarùddhia là pamèna ce poddhì àddhi magari en estène poddhì calà. Ma, puru fsèronta òlo tìo, nsignasa utto "viaggio". Ma meravigia ce poddhì xarà m'urte na cùso atto lèrgo lòja grica. Eccùcchefsà n'us xeretiso ce na miliso a spiri ma cinu. Doppu tòssus xronu, emine senza lòja na cùsune ena coràsi iù chècci na milisi tuttìn glossa. Utto prama es èna mèro m'òfere ghèio ce xarà, atto'addho m'òcame na penzèfso ti emine alii na fsèrone na milisune o grico iù calà sacundu us vècchiu. Tui me pragalisane ce m'ùpane:"pare ambrò o grico, emi imesta palèi ce e sòzome plèo, ma ixiamo es piaciù ti e cultura dichi-mma ce e idrote fse ena varèo polemisi sòzane pàì ambrò ce na zisune emèra ma mèra.

Ine stammèna grammèna già campòs-

si articuli apà sto ndiasti na culusisome na pàrome ambrò o grico. Evò itela na sas miliso fse mia adea dichimmu.

Ene ghenò poddhìn ambrò mus xronu pu annorizi manexò us tixus apossu-tu. Encònnutte* jati efsèrone na milisune o grico, ma enoiutte àscima jati cratènnune ti simberi en èxi plèo tin agapi fse mia forà, mancu eces sti famija.

Poddhì fse tutu mu lèane pu ine polemimmena oli i zoi ja ta pedia-to ce àrte pu enghiàzato tìspo na stasi cùcchia ma cinu, ja ena pràma o jan àddho en èxi tinò ce emine manexi-to senza n'axune ambrò a spiri filia attus dicuttu.

Camposse forè enoiutte na varisune apà sti famija ce apà sti società.

Ene pròbbio tuo pu m'ampose na grafoso tutton articulo. Ce gràfonta, eròtonna an emi en sòzamo deffù* i dichi-tto fonì. Ce an emi tus ringrazièamo? Jati ene ja cinu an emi simberi sozume zisi es mia soçetà iù moderna ce emàsamo na zisome.

Poddhì genituri apò simberi cratènnune ti n'arti masimèni mian addhi glossa sacundu o grico ine an addho stress ja to dico-tto peti.

Ce an canonùsane o grico degghe san mia glossa palèa pu e' felà, ma sacundu mia cultura pu sozi afidisi na cà na ssianosune tossa pedia? Magari probbio mattènnontàto pèzonta?

Ene cio pu evò enòisa canononta ec'es ta ammàddia tunù ghenù pu stin zoi-tto patèfsane ce ecàmane tossu sacrificiù ja ma.

E' pistèto ti o grico motti èrchetè masimèno pèzonta sozi càì àdeco* stus pleù chècciu o sta pedàcia. O grico ene glosa dichi-mma pu mas appartenei ce pu e propappi-ma milùsane già apu tòssu sèculu ampì. Endiàzato sta checciulùddhia pu cànnu fatia na camùne filia mus addhu ce na difsune càddhio o dico-tto tèlima na stasune nomeni. Ce soggeste

isoze èste ena digghio ja sa, genituri ce pappi, n'axete mian òra na xarisete 's esà stes si fsèronta ti ta dicà-sa pedia ce tus dicus-sa anifsìu ste ce smiune* to ndiasticò m'ò pefsi.

Sas ibbie na aplòsete mia xera es cittu cristianù pu stene m'ì cìofali ma en sozùne camì plèo òlo cio pu telùsane manexi-to, m'òlo ca vastùne to tèlima na noistùne anii mes emà paddhicària?

E nèi, ta pedia, epàne mpomèni ce afidimèni, dionta mia xera èna m'on àddho sòzamo ftasi na camome nomèni canèa pràma pòddhìn òrio j'ò futuro, mbièonta ambrò mia cultura iù mali, cratènnonta stennù ti, ros àrtena, ine stammèna probbio o ghèno to plèo ftoxiùddhi n'ò camì ce àrtena enghizi emà na polemisume na mi xasi (catalisti) ticanène.

Nònno in ancassiùna na xariso òlo tuo sto pàppo-mmu ringrazièontà-o ja ola ta valori pu m'òdiche ce lèontà-tu pu ene panta sti cardià-mmu m'òlo ca evrìschete poddhì larga. Ringrazièò i mālì-mmu ce u dicù-mmu pu mu mattèsane zoi ce tradiziùne atto xoriò-mmu, m'òlo ca ime zim-mèna panta sti fsenia. ●

Ena xeretimma

Doriana Turi

C&C INFORMATICA
Di Chiriatti Donato

Sistemi e soluzioni informatiche:
Hardware—software
Installazione reti
Creazione pagine web
Servizio recupero dati
Installazione server

Via B. Croce, 30
73025 MARTANO (LE)
P.IVA 03388730750

Tel.: 08.36.57.15.99
Fax: 08.36.57.15.99
Cell: 32.84.67.52.29
Cell: 32.03.26.89.06
E-mail: c.e.c.informatica@libero.it

Agriturismo Poderi Canfore di
Greco Maria Teresa

Torre
Canfore

In un immenso ulivetto
a pochi passi dal mare
cucina tipica salentina

Incontri culturali
Banchetti
Ricevimenti
Area camper

S.p. Martano-Borgagne Km 4

Tel. 339 6070113

ASTO TO MINECUNA

Es tus cuntu tu Esopu o χronò, o àscimo, plèon alio ma pleo poddhì, ène cino pu canni i figura, ce eccutèi panta ja pos vastiete. E cunti tèle n'ane masimata j'us antròpu. Ce pàssi forà pu tus cùome o tus meletùme, damàzome* ja pòssi alitia vastune (χorùne) Ine dia-vevmèna χijjàdes χronu, ce cio pu culusà na tus scorizi attin zòì fse càì mèri ene ti càì meri culusà na cutefsi o plèo checci ce o plèon afteχùddhi.

O cunto ettù cau sozi fanì n'agùì à tus cuntu tu Esopu, ma utto pràma eghètti jalissia ce ja tuo cispu eccudèi ene o afteχùddhi.

Cerò ampì a' padruna èvale campòssu antròpu na polemìsune sto coràfi-ttu

Tui piàne ce cotanizane o sitàri ce còttan ta χòrta ce caitòssonna èndenne pùru cammia chiànta sitàri. Mòtti spicchèfsane epirtane sto pratùna n'us eccudèfsi. Embiche o protinò ce o patrùna t'ùpe:

meh, ecotanisato calò o χòrto, to còfsato?

Sine.

Ce e chiànte u sitariù?

Ma, pòsse endèsane, tòsse ecòfsamo.

Allòra su fèò diu sòrdu.

Eguiche cio c'ìpe:

o pratùna m'òffie dio sòrdu attin ghiurnàtan jatì ecòfsa chiànte poddhè.

Embiche àddho.

Meh, esù ecotanise calà?

Sine!

Ce ècotte pòddhe chiànte?

En ècòfsa cammia.

Allòra esù e' cotànise! Tìpiti!

Cio guiche mapàle ce ìpe ca e' t'òdiche tìpoti jatì ìxe punta ca en ècòfse macà chiànte. Allòra, as es ècotte u t'òffie us sòrdu, andè ttes ècotte e' polèma. O Minecùna, cùonta iu, preparèfse an òrio raddì ecàù stì cappa ce embiche.

Na na o Minecùna., ìpe o patrùna.

Esù, pòì, epirte es campàgna ce ecotanise?

Sine.

Ecòfse poddhè chiànte?

Pòsse endèsane.

Allòra 'su stì rruvina me pèrni!

Ce t'òbbiche in ghiurnàta. Beh, ìpe o Minecuna, àrte su càno evò na torisi an ècòfsa, ìpe, o an den ècòfsa ce a mu cutèi tin ghiurnàta o de! Égguale o margiàli pu càù stì ccappa, ce ècame mòssa n'u zàfsi. Allòra ìpe o patrùna: dègghe, dègghe, na, na us sòrdu.

Diavicane alie emère ce o fatturi eguiche stìm mèsi na vàli àddhus antròpu na pàne mapàle na cotanisune. Èvale tus antròpu? ìpe o pratùna u fatturi. Sine, ìpe o fatturi, èvala o Pantalèò, èvala o Pascàli

ce èvala pùru o Minecùna. As-to to Mininecùna, as-to to Minecùna, ìpe o patrùna. Ce e' ton èvale plèo es ghiurnàta.

Pos èχume sten nu sto decèmbri 2007 e thyssen krupp, mia fabbrica pu epolèma o sidero, èbbiche lumèra ce ettà àntropi fsofùsane camèni. I fabbrica eccudèfse o àdeco* ce vrìche o tòpo na polemìsune oli e operàì. Stì càusa però campòssi fse tùtu eghèttisa "parte civile". Ja tutu en èχì plèo pù enna polemìsune ce ìrtane "licenziati!". As-to to minecùna!! ●

Giuseppe De Pascalis

Alla festa dei lampioni

*Sto kosmo glòssa esù iso t'asteri :
mes'ole efani esù, p'iso e regina;
'su marmaregna, arte tìspo o tseri
jatì jetti lettì . Ti s'efe e pina?
Mo levri, mo kalami ce o machèri
arte 'su jetti tse ... "cartavelina"!*

Paolo Dimitri

Glossario

àdeco : danno

anannorizi (anannorizo) :

riconoscere

apantìno : incontrare

artèria (ellinikà: artiria) : avina pu perni to jema apù 's ti kardìa iss olo to soma

aterosklèrosi (ellinikà:

athirosklirosi) : adinamìa pu klinni tes artèrie tu somàtu

chorò : contenere

decatrìa Horia : l'area ellenofona

defù (deχòme) : accogliere

dìnami : forza

enconnome : sforzarsi, inorgogliarsi

enòsi : unione

filàsso : proteggere

goni : colle, monte

jeràzo : invecchiare

kalopiàno : accolgo, tratto bene

pàntima : incontro

piannome : divertirsi

presentòme : presentarsi

smìmma (to) : miscuglio

smìo : mischiare, mescolare

stefanònno : sposare

stress ossidativo : fenòmeno pu

jènete motti poddhès molèkule

kataliutte dopu èrkutte demène

att'ossigeno

tamàzo : meravigliarsi, ammirare

tzikkònno : prendere, afferrare,

iniziare (prendere a fare qualcosa)

vecetari : chi, come in questo caso,

nel periodo estivo si trasferiva nelle

masserie a lavorare